

O Comando para min.
Compartindo experiencias
en primeira persoa

Nota previa

Reproducimos os testemuños tal como nolos fixeron chegar as persoas que quixeron compartir connosco as súas experiencias, sen pasar polo filtro dunha corrección. Grazas!

Ainhoa Vila

O Comando foi para min coma unha familia e un lugar de refuxio onde aparte de sentirme acollida e entendida, aprendía sempre algo novo. Supuxome ver e entender a vida doutro xeito, sendo conscente de moitas cousas que pasaban ao meu arredor que antes non sabía xestionar. Axudoume a saír de relacións nada saudables ou a non xuntarme con determinada xente que non me aportaba nada bo, a saber parar os pés a xente cando algo non está ben, e sobre todo e iso é o que mais agradezco e que me axudara a quererme e a valorarme como a muller que son. Agradezo a todas as persoas que forman parte de este gran proxecto as seas aportacións e as suas achegas porque de todas elas leveime algunha aprendizaxe, pero sobre todo grazas a nai de todas nós, Chis, por facer posible un grupo, un espazo, un fogar ou unha familia onde todas nós podamos sentirnos libres.

Alexia González Mohamed

Para mí el Comando ha significado uno de los puntos de inflexión mayores de mi vida, ha marcado un antes y un después en mí misma y en mi manera de ver el mundo. Gracias al Comando conseguí quitarme la venda de los ojos que nos hace vestir la sociedad patriarcal desde que nacemos (como mostramos en una bellísima performance del Comando), y que no se elimina hasta que proyectos, profesoras y personitas como las que conforman el Comando Igualdades nos ayudan a ello. El Comando hizo no sólo que me pusiera las gafas violetas para no soltarlas nunca (o

incluso una operación permanente de la vista!) y hacerme ver las injusticias, opresiones todavía existentes que atraviesan todas las esferas sociales que nos afectan, haciendo que quisiera enfocar todo mi proyecto de vida a luchar contra ellas contribuyendo con mi pequeño granito de arena (trabajando por la solución para nunca formar parte del problema!), sino que también me ayudó en mi relación conmigo misma, a entender(me) muchísimo mejor, a construir relaciones interpersonales libres de toxicidades... En definitiva, el Comando fue un punto de partida fundamental en el inicio de la construcción de mí misma y de mi camino hacia el cambio. Sólo tengo palabras de agradecimiento y orgullo hacia este proyecto, que como los míos muchos ojos ha abierto a lo largo de estos años. Gracias a iniciativas tan maravillosas como el Comando lograremos el cambio, el patriarcado no se va a caer, ¡lo vamos a tirar!

Andrea Achalandabaso

Hai dous anos acudín ao Comando de Igualdade. Cando cheguei encontreime cun grupo de compañeiros e compañeiras que me deron moi bo recibimento. En cada reunión que se realizaba no Comando podíase ver a varios adolescentes formados e moi comprometidos en cuestión de xénero e igualdade o cal me motivou a ter máis curiosidade sobre os temas que trataban e, levaban a cabo.

O motivo polo cal acudín ao Comando foi porque ao longo da miña vida fun vítima de varias experiencias machistas que marcaron a personalidade e a forma de entender o mundo que adquirín co paso do tempo, polo que quería comprender mellor por que o meu comportamento era dun xeito concreto ante determinadas situacións. A medida que acudía ás reunións comecei a entenderme máis a min mesma e ao entorno que me rodeaba.

O Comando foi para min una esperanza xa que grazas a información que obtiven aprendín a construír un novo modo de ver as cousas.

Sempre recordarei ás persoas que coñecín e a aprendizaxe que levei comigo.

Andrea Sánchez

Cando entrei no comando fai xa catro anos, eramos un grupo pequeno de xóvenes que tiñan moita ilusión por aprender e poder ensinar aos demais. Agora ese pequeno grupo medrou a pasos axigantados, e chegou a conseguir logros que xamais puidérame imaxinar.

Persoalmente nunca serei quen de agradecerlle o suficiente a Chis por todo o

que me axudou. Tanto o Comando como as súas clases axudáronme a medrar como persoa, a ter unha mente crítica e a aprender a cuestionar todo. Teño e terei sempre moi presente a labor que esta docente fixo comigo e cos demais alumnos, e por suposto nunca deixarei de formarme en feminismo e de disfrutar no meu propio camiño do coñecemento.

Anónima
.....

Entrei no grupo do comando despois do 8M de 2019. Eu fora a manifestación da mañá con compañeiros, pero a da tarde costoume arrastrar a un par deles para ir conmigo. Igualmente, unha vez alí non estivemos solos, xa que encontráramos ao grupo do comando alí. Estivemos toda a manifestación con eles, e unha compañeira do meu curso invitoume a entrar ao comando. Non foi ata un par de meses despois que, xunto a outras amigas, comezamos a asistir as reunións dos luns.

Non sabía que facían e deixaban de facer, pero unha vez comecei a asistir, dinme de conta que falaban de temas mundanos que nos pasan día a día, a calquera persoa. Sentínme moi identificada con moitos dos problemas que eran plantexados na hora do xantar e pouco a pouco funme familiarizando cos terminos e tecnicismos que hoxe en día coñezo de sobra. Formeime en igualdade grazas ao Comando.

Aínda quedame camiño de aprendizaxe, un non nace aprendido; pero é grazas a este pequeno grupo que podo dicir que sei que son e quero ser feminista e o por qué.

Anónima
.....

Todo el mundo habla sobre el comando, te preguntan que hacemos, si hablamos de feminismo y a veces te preguntan el porqué estás allí. Mi motivo del comando no es nada más que una violación sexual que no llevo a producirse, tenía 15 años cuando me intentaron obligar a hacer cosas que yo no quería. Yo a ese chico no le denuncié ni tampoco le di importancia, pero al principio después de que sucediese eso me sentí sucia, me notaba q estaba agarrada y que no me podía soltar. Ese es el motivo que me llevo hacia el comando donde conocí a gente con parecidas historias a la mía. Aquí no te juzgan, no hablan sobre ti, no te dicen que te está bien o cosas asi, no, en el comando mis compañeras te apoyan, te dicen que eres una luchadora, te dicen que te entienden, te ayudan a superar lo que te paso.... Gracias a eso pude contar mi motivo de el porqué estoy en el comando. Porque yo no quiero q a otra mujer pase lo que me hicieron a mi, ni tampoco quiero ir por la calle sola pasando miedo. El comando es más q un grupo una familia q te apoya y q te ayuda, cosa q en

la sociedad de hoy no hay. Aquí nadie es más que nadie todos somos iguales chicos o chicas.

André Pena

Con moito gusto direi todo o que me aportou o Comando da Igualdade. Sen dúbida algunha, se non fose por este grupo de rapazas e rapaces sensibles e agradables non sabería defender o feminismo, ideoloxía tan necesaria nestes tempos. Básicamente para min este grupo é un apoio e unha fonte de información no que elaboramos moitos puntos de vista para conseguir que a xente se conciencie de que é necesario un cambio xeral e é abraiante a profesionalidade coa que nos tratamos e a “piña” que formamos, sintes que calquera persoa pode atopar o seu lugar e a súa formación dentro d este grupo. Ogallá o resto de centros de toda Galicia e mesmo de España tomasen a mesma iniciativa de impartir grupos feministas e loitar xuntas e xuntos contra esta sociedade patriarcal na que nos atopamos.

Alexandre Sierra

Pra min o comando foi fogar,un refuxio onde poder dicir e sentir sen filtros,basicamente porque estiven rodeado de persoas maravilosas,coas que puiden proseguir e reforzar un proceso de deconstruccion moi satisfactorio.

Nun momento no que a sociedade din que estamos perdidxs,a nosa adolescencia,-sentínme con máis control e conciencia que nunca,conseguín aprender a identificar eses comportamentos que non me facía ben,nin a min nin ao meu redon tanto en temas de afectividade,de autocoñecemento,e pra min o meu maior obxectivo:de feminismo.

Sei que coa xente que compartín esta experiencia sempre terei un vinculo especial e sincero,xa que aprendín a entender,a escoitar e a empatizar.

Pra min o comando foi e é un principio de estilo de vida,de forma de ver as cousas,a través dunha lente violeta,a do feminismo.

Ángel Castro Fernandes

Recibir unha formación en igualdade preparoume para ver a sociedade doutro xeito, cuns “óculos violetas” que filtran as experiencias do día a día, que che permiten ver o trasfondo real das situacións que viven as mulleres. No tocante á liberdade sexual, permíteme gozar de relacións afectivas e sexuais desde o respecto e

da pesquisa do pracer, afastándonos de todo aquilo que a sociedade e as redes nos ensinaron de maneira errónea. Este xeito de aprender ensinoume a non ter medo a expresar o que sinto, a deixar de lado o “que van pensar de min?”, entre outras tantas cousas, mais sobre todo que un mundo sen igualdade non é un mundo xusto. É por isto que o Comando ten un papel fundamental na formación da xente nova, a cal será o motor para cambiar a sociedade. Por último, quero dirixirme a aquelas persoas que rexeitan o feminismo facéndolles unha pregunta que me marcou: estás pola solución ou es parte do problema?

Ángela Abreu

Dende pequena sempre tiveren as miñas ideas claras sobre o que era o feminismo sen enténdelo por completo. Con tan só tres anos de idade sempre lle decía a nai que o meu irmán, tiña as mesmas obrigacións ca min e non por ser home tiña que facer menos. Vivir nun fogar de machismo non é doado, mais a nai loitou para fomentar o máximo posible a igualdade grazas aos meus ideais. Un gran avance na miña vida foi poder entrar neste grupo e coñecer persoas coas mesmas ideas ca min, ou incluso totalmente o contrario, mais poder debatir libremente e decatarte de actitudes que non son para nada normais e que a sociedade permíteas. Con isto quero dicir, que o Comando fíxome reflexionar sobre o meu pasado, sobre as miñas relacións, que en dúas sufrira maltrato psicolóxico. Ata día de hoxe non llo contei a ninguén, mais creo que é moi importante pararte a pensar quen te maltrata, en quen debes confiar, pedir axuda e como debes escapar dunha relación tóxica.

Anxo Casais

Qué é o Comando da Igualdade? Esta é unha pregunta que pode facerse calquera ó escoitar falar deste del, aventuraríame a dicir que hai unha definición por cada persoa que formou parte deste proxecto iniciado no IES Alexandre Bóveda pola profesora Mercedes “Chis” Oliveira, reputada e contrastadísima intelectual e autora feminista. Persoalmente, estar involucrado nas charlas e xuntanzas do Comando aportoume multitude de competencias a miña vida. Dentro del conseguín unha indispensable formación en igualdade que complementaba coas clases impartidas por ela mesma nas súas clases de filosofía. Algo que considero moi importante é que non só conseguí información divulgativa sobre feminismo senón tamén literatura académica máis especializada e profunda sobre a infinidade de aplicacións que poden darse dende a perspectiva das “gafas violetas”. Ademais chégase a comprender mellor a

nosa sexualidade, facendo que podamos experimentar situacións mellores e moito máis placenteras tanto de forma individual como con outras persoas. Sen dúbidas tamén me fixo replantexarme o meu proxecto de vida e as miñas metas, posto que tendo formación en igualdade percibes e podes analizar condutas ou situación dun xeito máis correcto, co que podes axudar a persoas do teu entorno ou incluso descoñecidas. Por último, destacaría a idea de que o Comando é, para multitude de persoas un lugar onde poder estar con tranquilidade e sen tapuxos, pois dentro hai xente de todo tipo de procedencia, etnia, orientación sexual, idade, etc. cada un dos cales aporta a súa visión e apoio ás demais persoas do Comando e sempre dende o respecto e a tolerancia. Cousa que fixo que se creasen amizades e lazos entre moitas das persoas involucradas. Algo que debería facerse e xa se puxo en marcha é exportar o Comando a outras partes de España, e incluso do mundo, para axudar a moitas persoas e incluso co tempo acadar cambiar o mundo.

Belén Comesaña

En el último curso de la ESO, Chis fue mi profesora de Antropología como asignatura optativa. Recuerdo que el nombre de la materia me despertaba gran curiosidad y que estuve muy, pero que muy, mosqueada durante sus primeras clases con perspectiva de género. No entendía por qué insistía en enfocar todo el análisis sociocultural que hacíamos desde esa mirada. No era la única, claro. Éramos muchas personas en clase las que nos resistíamos a los contenidos, y Chis tenía la maña de parecer ajena a lo que, sin duda, para ella había sido una constante en toda su carrera docente. Diría que en todas las clases teníamos debates, y que todos los recreos tras las clases se convertían en prolongaciones de aquellos mismos debates. Al principio, cómo no, argumentábamos contra lo que Chis nos había contado aquel día...y llegó un día en el que me sorprendí defendiéndolo. Creo que algo muy valioso del método de Chis era hacernos dialogar con sus contenidos. De esa manera consiguió que los hiciéramos nuestros para siempre, y esa filosofía de aprendizaje es la que ha ayudado a construir lo que hoy es el Comando da Igualdade. Cuando eres adolescente es frecuente sentir distancia entre una misma y las cosas que te condicionan, y Chis se tomó el tiempo de hacernos ver que muchos de esos condicionantes estaban, escondidos, al alcance de nuestra mano. La verdad es que es impresionante cuánto te puede influir una profesora en un año. Gracias a sus clases construí muchos de los principios que hoy me definen como feminista, y que retroalimentan mi pensamiento crítico como trabajadora social.

“Cuando empecé a tomar un poco de conciencia sobre lo que somos las personas e intentamos comportarnos como adultas sin todavía serlo, apareció en mi vida la lucha del feminismo, de mano de una profesora bastante enrollada y algo alocada, que durante las clases de Filosofía nos hablaba de una sociedad desigual donde la mujer siempre ocupó un lugar secundario con respecto al hombre.

Reconozco que me encanta debatir, rebatir, y generar controversia sea cual sea el tema a tratar, desde que era un crío, y en una clase en la cual la docente te tiraba siempre de la lengua, era bastante plausible, que además siendo de la parte que se considera “atacada” injustamente, una palabra como feminismo, lo “femenino” nos chirriara por nuestros oídos de macho y gastase tiempo y neuronas en buscar cualquier argumentación posible para rebatir los argumentos de esta profesora tan enrollada, pero tan “mosqueada” con los hombres... Que nos hablaba de que el feminismo luchaba por la igualdad entre hombres y mujeres, de la educación de género, de la homosexualidad, de los roles...

Una gran Maestra, es una persona que utiliza ejemplos prácticos que nunca se te olvidan.

Recuerdo un día que tras escuchar un programa en la radio a altas horas de la madrugada, tipo “hablar por hablar”, donde cualquiera puede llamar y dar su visión de la vida, pues una persona con mucha convicción proclamaba en la radio: “La homosexualidad va contra natura” “si hubiese más homosexuales” se extinguiría la raza humana, aparecí por clase y como si fuera de “Cosecha propia” debí soltarle no sé si literalmente con las mismas palabras,

-”Chis, (creo que nadie le llama profe o al menos en mi memoria)

“que sepas que si todos fuéramos homosexuales se extinguiría la raza humana porque eso va contra natura”.. - No sé si con la convicción del chalado de la radio, pero bastante a la altura.

-Quédate tranquilo que mañana te pongo un vídeo- Me respondió.

Al día siguiente, trajo un VHS, (ojito a los medios que gastábamos) en el que todas las especies animales, mantenían relaciones homosexuales, vacas, perros, conejos, monos, etc y evidentemente estaba la raza humana.

-Ahora me explicas como esto puede ser contra Natura?- y te rompía tu “super elaborada argumentación”.

Con ese primer detalle. Desmontó tantas tonterías que me habían metido en la cabeza. Con una cinta VHS. La profe era inteligente, y a mi las personas inteligentes me caen genial.

Después, la cosa fué bastante rodada, la verdad, siempre recordaré el primer libro

que me recomendó para profundizar sobre el tema” Chicos son, hombres serán (como romper los lazos entre masculinidad y violencia)” de Myriam Miedzian, altamente recomendable,

Creo que la formación en feminismo me ha ayudado a tratar lo mejor posible a mis parejas o personas con las que haya mantenido algún tipo de relación afectiva/sexual, aún pudiendo cometer y sigo cometiendo errores, o “micromachismos” insertados que cuesta retirar del cerebro, porque están ahí, estuvimos conviviendo con ellos durante años de educación, lo importante es detectarlos, darse cuenta y luchar por cambiarlos. Nunca asumirlos como propios.

Acabé el Instituto, me separe de ese faro que alumbro una lucha desconocida para mí, me licencié en Psicología, Durante años mi desempeño profesional fué principalmente como psicólogo y educador en centros para jóvenes y familias en riesgo de exclusión social, trabajé con personas en conflicto con la justicia, también apoyaba a otras oenegés o entidades sin ánimo de lucro.

Actualmente estoy arrancando una cooperativa de Ocio y tiempo libre, no sé si el hecho de haber recibido formación en feminismo hizo que me implicase más posteriormente en proyectos como ;

“Comando igualdad” (proyecto nacido en el IES Alexandre Boveda. que imparte formación sobre feminsimo), “Proxecto Canfurneiras” (cortometraje dirigida por Chuco Briones que relata una situación de violencia machista y como la afronta la protagonista)... e incluso un proyecto colectivo como es la Cooperativa Scolé, en que uno de nuestros principales valores pedagógicos es educar con valores feministas y de igualdad. Estaba claro que tarde o temprano acabaría militando en la lucha feminista, ya que el movimiento antifascista es el que mejor casa con mis ideales.

Hay un refrán que utilizan los alemanes que me gusta mucho utilizar cuando les explicó a chicos jóvenes, lo que igual supone ser activista o esta realmente comprometido con esta ideología y por ende defender los derechos de la mujer.

“Si en una mesa hay 10 personas y un nazi, entonces tienes una mesa con 11 nazis”

Ejemplo: Si estas en un grupo de whatsapp en que se publican fotos vejatorias contra la mujer, o comentarios machistas, y no dices nada, formas parte de esa mierda. O das el toque, o te sales del grupo, es fácil decir que “ el machismo es una mierda” porque declarase como “machista” ya pasó a ser rancio.

Lo que no entiendo si es tan mierda y tan rancio nos como cuesta tanto acabar con él mismo.

Cuando Chis, esta profesora tan especial, a día de hoy amiga, me contactó para ver si podía echarle una mano con el Comando Igualdade no dudé un instante en aceptar la propuesta, xa que era interesante que antiguos alumnos se adherisen o

proxecto, realizando charlas con estudantes sobre igualdade,, lo considero un colectivo de personas que de maneira informal hablando entre estudantes, pueden remover conciencias, y colocar las gafas violetas a otras personas para que de una vez por todas tengamos una sociedade libre de violencia machista. En que cada uno pueda vivir su sexualidade abiertamente y sin tabúes.

Estuve colaborando puntualmente dos años, con este colectivo, formado por chicas y chicos todas ellas jóvenes increíbles, comandadas por Chis, y apoyadas por personas como Priscila, Lucía, etc... ex-alumnas do COIA 2 que teñen unha concienciación y un nivel de formación altísimo sobre educar con perspectiva de género e de igualdade.

Espero en un futuro volver a poder colaborar con este colectivo, aunque a día de hoy mi situación laboral me exige estar al 100% con mi proxecto de Cooperativa, confío en un futuro poder seguir echando una mano, siempre que requiera mi apoio a la Capitana de este Comando, una persona que para mi es un referente educativo, "La Chis", gran maestra, genial tutora, y una muy buena amiga.

Irene Favilla

Comecei no comando en 4º da ESO despois de asistir a unha charla que deronnos en fin de curso de 3º.

Dende o principio nunca fixéronme sentir incómoda e acolléronme coma unha máis dende o primeiro día. Ata ese momento nunca tera falado do tema da igualdade, do feminismo ou da sexualidade con ninguén, salvo con algunha amiga en contadas veces. Descubrí que había todo un mundo que non coñecera (e que sigo sen coñecer ao 100%) detrás das palabras igualdade, xénero, sexualidade ou feminismo. Grazas a todas as compañeiras e compañeiros aprendín moitísimo e deime conta de que non estou soa, ningunha o estamos, porque sempre haberá xente como a que forma este comando disposta a escoitar e a axudar.

Despois de máis dun ano no comando podo dicir que teño clara a miña posición en moitos temas e que toda a formación que estou recibindo hai que transmitila a toda a xente posible.

Personalmente o comando supuxo un lugar de apoio moi grande e estarei eternamente agradecida por todo o que supón formar parte del e por toda a xente increíble que coñecín.

Isolda Comesaña

Cando pasei a formar parte do Comando, eu estaba nun lugar moi vulnerábel. Deses lugares nos que, sen sabelo, te coloca o patriarcado. Nunha etapa tan complexa como o é a adolescencia, o Comando foi para min un espazo onde descubrir todas esas violencias que me atravesaban dende sempre, sen eu sequera adivinhalo. Foi o espazo no que descubrín, ademais, que todas esas violencias non eran só minhas, senón que eran nosas. E nese espazo foi onde puider sandar, onde puider transformar a vergonha e a culpa en raiba e intelixencia, ambas compartidas coas minhas compañeiras. Dende o cariño, o respecto, a escoita e a conciencia colectiva que rapazas e rapaces que apenas sabiamos de nada puidermos utilizar como ferramentas para construír novos mundos, puider permitirme escoitarme a min mesma, preguntarme cousas que nunca me preguntara, subverter os meus preconceitos sobre o mundo e a sociedade, dubidar e aprender a través dunha olhada crítica e atenta. Este mundo que me resultaba tan cruel e hostil, de súpeto foi tornándose máis amábel e acolhedor a medida que fun sentíndome parte desa rede marabilhosa de activismo e loita, de coidados e de solidariedade.

Isabel Campo Pereira

Encontrarme có comando no IES Alexandre Bóveda, supuxo para min un cambio en todos os sentidos, tanto nas miñas relacións de amizade, coma nas miñas relacións de parella e incluso en mi mesma. Axudoume a coñecerme, a entender o por que de tantos comportamentos que levamos a cabo no noso día a día, e que están totalmente condicionados pola sociedade patriarcal na que vivimos. O comando axudoume a deixar de tolerar actitudes machistas, linguaxes sexistas e a percartarme da relación de desigualdade que existiu e existe entre homes e mulleres, da man da filosofía, “a cuestionarme a realidade coma se nada fose obvio”.

O Comando da Igualdade, contribuíu a que eu comezara a visualizar o mundo cunhas gafas violetas, a cuestionarme todo ao meu redor, dende a publicidade, os medios de comunicación, as labores desiguais en función do sexo en diferentes postos de traballo, a linguaxe, os xoguetes, as películas, os videoxogos, as relacións de parella e tantísimos outros ámbitos nos que se pode ver reflexada a desigualdade persistente entre ambos colectivos.

Grazas ao comando entendín, como o proceso de socialización dentro da cultura patriarcal na que vivimos, cos seus roles e estereotipos de xénero, nos moldea, fai que adquiramos unha serie de comportamentos, actitudes e valoracións, que se

presentan como apropiadas para cada un dos sexos e foi tamén grazas ao comando como aprendín a reconstruírme dunha forma máis persoal e máis libre.

Todos estes aspectos que antes podían pasar desapercibidos, agora están presentes no meu día a día. Podo dicir que grazas a educación en igualdade xa podo aportar o meu gran de area na creación dun mundo mellor: xusto, feminista e crítico.

Lidia Seoane

Como membro do Comando tiven a gran oportunidade de compartir a miña historia de maltrato. Porque o que escoitamos na televisión semella moitas veces nada máis que contos, o ter a unha persoa diante de ti que che poda explicar o que pasou, o como, o por que e que poda resolver as túas dadas, cambia o conto e abre moitos ollos. Grazas á axuda, confianza e paciencia que atopei no Comando Igualdade, puiden abrimme e contar unha horrible historia que levaba catro anos calando. Falar de violencia de xénero é duro, pero non se fala de que tamén sucede na adolescencia, e grazas ó Comando puiden comunicarme con xente nese rango de idade e dicirlles que non están soas. Comezamos falando disto nas clases do noso instituto, e tanto rapaces coma rapazas achegábanse ó rematar, sintindo vergoña, para pedir axuda ou contar as súas historias. E agora chegamos moito máis lonxe. Porque as dores que compartimos empoderánnos para seguir, contalas e loitar contra a inxustiza. Pero xa non temos que ir sós, grazas ó Comando Igualdade, todas e todos imos da man e seguras de que acudiremos a axudar a quenes nos necesiten, xuntas.

Marta Soto

El Comando de Igualdad llegó a mi vida gracias a mi madre, profesora que participaba activamente. Coincidió con el momento en el que empecé a estudiar Sociología y a formarme en Madrid en teoría feminista. Yo estaba fascinada descubriendo qué significaba ser mujer en la sociedad que habitaba, resolviendo dudas y apareciendo otras nuevas. El Comando ha sido ese espacio en el que poner en común mis reflexiones acerca de todo lo que estaba aprendiendo y desaprendiendo.

Uno de los motivos que enriquece este proyecto es que es un lugar abierto a todo el mundo. En él hemos podido disfrutar de formación feminista proveniente de muchas áreas (sanitaria, audiovisual, artística...), conociendo a personas muy interesantes que dedican sus vidas a la causa feminista. Pero además de brindarme formación valiosísima, el comando me reservó un huequito para que yo misma pudiera mostrar lo que estaba aprendiendo en mis cursos feministas de Madrid.

Podría decir que el Comando es ese lugar que hubiera deseado cuando iba al instituto, que marcaba la diferencia. Ante los curriculums escolares que apenas tratan el feminismo, el alumnado que forma el Comando tienen acceso a una formación valiosísima y a un espacio en el que sentirse libre para hablar de sus dudas, sus sentimientos, sus contradicciones, sus miedos. Estar en contacto con generaciones más jóvenes y ver cómo siguen pasando muchas de las cosas que me pasaban a mi, me hace valorar y darme cuenta de lo necesario y relevante que hubiera sido en mi vida tener un Comando de Igualdad en mi instituto.

Martín Vicente Fábregas

Cando cheguei ao Alexandre Bóveda, quería continuar a liña de traballo que empregara durante toda a miña vida e que me concedera os eloxios de pais e profesores. O meu plan era estudar, estudar e estudar; responder a todas as preguntas que se formulasen en clase e sacar a máxima nota nos exames. Ao ter clase os luns pola tarde e vivir relativamente lonxe do centro, decidín que o mellor era comer alí e pasar o tempo ata que tivera que volver á aula. Para pasar as máis de dúas horas do almorzo de xeito discernido, decidín apuntarme a un club. Amigas que xa tiña de antes de chegar ao instituto e cuxos nomes probabelmente saían neste libro, faláronme do grupo feminista ao que asistían un luns de cada mes. A idea resultoume tentadora debido a que eu por aquel entón xa tiña conciencia feminista, pese a que ignoraba toda a formación teórica que aínda tiña por aprender. Porén, outro grupo captou a miña atención: O club de manga, un grupo para afeccionados ao cómic e á animación xaponesa coma min. Este reuníase tamén os luns de maneira salteada, polo que a miña decisión final foi apuntarme a ambos clubs e se coincidían algún luns pois tamén repartiríaos un día en cada sitio. Ao principio foi ben, no tiña demasiado alboroto na cabeza. As reunións co Comando non eran grandes debates con termos complexos e palabras estranxeiros, eran temas do día a día, da nosa realidade, de feito nós podíamos levar algún tema do que quixéramos falar co grupo. Unha das primeiras leccións que aprendín foi a importancia da teoría. Os movementos revolucionarios parten das vivezas colectivas dun grupo oprimido que toma conciencia ao polas en común, por iso as persoas que forman parte dese colectivo oprimido deben ter o altofalante na loita, porque viven a violencia nas súas carnes. Mais, isto non quita que non deba haber unha base teórica que sustente o movemento, especialmente cando se esixen políticas concretas porque non se pode legislar baseándose nas emocións, ten que haber unha teoría obxectiva que sirva de apoio e que poña nome a cada problema, opresión e forma de violencia concreta

porque o que non se nomea, non existe e se non existe, non se pode combater. Pola miña parte, o primeiro libro que collín da sección feminista da biblioteca, o primeiro ensaio feminista que lin na miña vida, foi Feminismo para principiantes de Nuria Varela. Debo admitir que a autora non podería ter escollido mellor título porque di exactamente o que é. A edición que lera tiña máis de mil páxinas e lembro tardar meses en rematalo, pero se puidese volver ao pasado, non escollería outro libro. Pese a súa densidade, non se facía pesado en ningún momento e contiña información sobre a historia do feminismo e as grandes mulleres que aportaron ao noso movemento. Lembro lelo polos corredoiros do instituto e ver pósters con citas de mulleres de todas as épocas e poder ir identificándoas progresivamente, conforme os seus nomes ían aparecendo nas páxinas do ensaio. De feito, cando por fin remateino collín outro libro moito máis curto e que lera nunha tarde: Morder a mazá de Leticia Dolera. O libro non estaba mal, pero a min pareceume simple xa que en comparación con Feminismo para principiantes, era escaso. Ata lembro que ao ano seguinte, cando puxemos varios libros feministas enriba da mesa para as novas, collín Morder a mazá e dixen: -Este para comezar está ben, pero-collín Feminismo para principiantes- é coma un resumo deste. Se de verdade queredes aprender, este é mellor. Ese ano non fun a ningunha das charlas que deu o Comando (e é unha mágoa, porque dixéronme cunha en Santiago foi movidiña). No seu lugar quedei co club de manga facendo unha obra de teatro e unha coreografía. Paseino moi ben alí e a xente era realmente estupenda, mais debo admitir que non me aportou tanto coma si me aportou o Comando Igualdade. O curso seguinte si que fun membro oficial con todas as letras do Comando. Ao principio eu non me sentía co dereito de chamarme así, pero Chis díxome que eu tiña o espírito do Comando. A verdade é que Chis, Pris e Ana axudáronme moitísimo a sentirme ben recibido alí. Dende o principio teñen os brazos abertos e sempre queren de máis, nunca de menos, é dicir, nunca te dirán que non cabes, que xa están cheas e non hai sitio, alí sempre haberá sitio. Nas reunións lembro ver a Ana máis que a Chis. Ten sentido porque Ana traballaba alí no instituto, mentres que Chis é unha profesora xa xubilada e que ten a súa vida e outras cousas que facer. Unha das primeiras leccións que lembro do Comando foi os coidados. Se lembramos a historia do Comando, este naceu a partir do Proxecto Bata, un movemento para reivindicar o papel esencial que os coidados ten na sociedade, encarnado sempre por mulleres e, na Galiza, representado nesa bata que tantas e tantas mulleres levan nas súas inesgotábeis xornadas de traballo (pagado e non pagado). Iso explica porque a importancia dos coidados xa que estes sempre foron a base do Comando, querer explicar a súa importancia, darlles o recoñecemento que merecen. Recordo que Ana explicou un día no falábase dos coidados,

que en inglés son os “care” e que englobaban moito máis que só o traballo doméstico, senón tamén toda a carga mental, preocuparse polos demais, toda a empatía, querer compracer, e que lera un documento ou artigo ou ensaio de feministas inglesas falando diso. Eu nunca o lera e lembro que saín de alí sen entender moito máis do que sabía ao entrar. Agora todo iso é diferente. Teño moito máis claro que son os coidados, que significan e porque teñen que estar no centro de todo. Aprender isto fíxome cambiar moitos conceptos que cría que tiña claros coma por exemplo, o empoderamento das mulleres que deixaron de estar no fogar para adicarse ao mundo laboral público. Ese era un logro obvio do feminismo para todo o mundo, mais en que non recaín ata entón? Que para que esas mulleres occidentais de clase traballadora puidesen desprenderse dos coidados, outras mulleres tiveron que ocuparse deles, maioritariamente migradas en situación precaria. Ao final non houbo un cambio de roles, simplemente traspasáronse e iso é porque non se pode vivir sen coidados, é imposible. Tardei anos en aceptar e comprendelo na súa totalidade e digo isto porque quero reconfortar a calquera que estea comezando no activismo feminista. Non se aprende dun día para outro, leva tempo, constancia, formación; non te fustrigues por non saber ou non entender. Meu consello é que te rodees de persoas que saben, que fales e escoites e así chegará un día no que te des conta que sabes máis do que cres. Tamén é súper importante ter unha rede de amigas que te acompañen na viaxe, que te axuden a formarte, coas que poidas intercambiar opinións, material e coñecemento, coas que poidas levar a teoría á práctica, que vos coidedes entre vós. Nunca poderei agradecerlle o suficiente ao Comando que me achegase a outras mulleres coas que agora teño unha amizade valiosísima. Mulleres coas que aprendo, falo de calquera cousa e que sei que nunca vanme xulgar, que estarán alí para axudarme e facer de lugar protector e seguro, mulleres ás que coidar e que me coidan. Son moitas as aportacións que o Comando Igualdade fixo na miña vida. Non sería o activista que son agora, se non fose por el e, por ende, non sería a persoa que son, se non fose por el. Fíxome ver a importancia que teñen os espazos, os lugares onde falar e poder expor opinións e facer preguntas. Eu cambie e dun ano para o outro puiden velo: deixei de ser un adolescente preocupado polas notas e coa obsesión de destacar no único campo no que cría que podía resaltar, para converterme nunha persoa que prefire autocoidarse, aceptarse sen a necesidade de ser “o mellor” e sabendo que o coñecemento non se mide nas notas, senón que o interiorizas, que ten un efecto en ti e te acompañará sempre. As intervencións noutros centros foron experiencias maravillosas nas que víamos que o que tiñamos que dicir tiña un efecto, que había unha importancia no que facíamos. Lembro unha na que varias das alumnas de alí, contaron experiencias moi fortes de acoso na rúa e moitas

remataron chorando. Nas ponencias, contábante que elas non tiñan ese espazo que tiñamos nós e como o precisaban. Tamén vías a xente (rapaces) absolutamente en contra do que dis, que non queren nin escoitarte. Ás veces, rodeado de tanta xente feminista, un crea a súa burbulla e pensa que todo o mundo está deconstruído. Estes rapaces traíante de volta á realidade. Así que grazas, grazas, grazas, grazas Comando Igualdade por todo o que fixestes por min. Tedes que proseguir a vosa labor e expandirvos, crear Comandos en todos os recunchos, non só nos centros, senón tamén no ámbito do ocio, do fogar e laboral, un Comando ao que asistan adultas. Remato cunha cita de Chis, que foi herdada por Pris, e que me axudou a entender tanto: “O feminismo non consiste en que as mulleres quiten a bata, senón en que os homes a poñan”.

Mencía Sacau González

Estou no comando dende 4º da E.S.O. no que entrei xunto con unha amiga grazas a Ana Álvarez. Aínda que non estiven moi activa no grupo, nas reunións ás que asistín axudáronme, ensonáronme e guiáronme moito. Grazas ó comando aprendín a normalizar por completo a miña bisexualidade e a vivir a miña vida deixando de lado o sexismo. Actualmente estudo carpinteiría e moblaxe nun centro no que o número de mulleres é escaso (apenas un 6%) no que se están levando a cabo varios proxectos de igualdade coma unha reportaxe na que eu mesma participo.

Paréceme que o comando é fantástico sobre todo para aprender xunto con persoas moi diferentes e variadas pero que ó final loitan e buscan a igualdade coma tí.

Pedro Diz Torres

Para contar a miña historia de vida respecto a miña etapa estudiantil direi, antes de comezar, que non me considero nin heroe nin vilán, o cal xustifícase o longo do relato. Seguindo unha orde cronolóxica, os meus comezos na etapa escolar foron moi bos en liñas xerais. Ben é certo que era un rapaz moi tímido, pero pouco a pouco e co paso do anos fun cambiando isto ata o outro extremo, sendo unha persona moi sociable, comunicativa e aberta. Dende o comezo da Educación Primaria ata segundo da ESO (inclusive), a situación xeral foi a mesma. Académicamente, as miñas notas eran excelentes, levando sobresalientes en case todas as materias (exceptuando inglés e plástica). Isto non guardaba unha relación co meu traballo, xa que sendo sincero non traballaba absolutamente nada. Non estudiaba para os exames, non facía os deberes pero tiña unhas capacidades, na miña opinión, moi superiores á

media. Sempre digo que eu vivín nunha burbulla ata o verán no que pasei a terceiro da ESO. Non tiña a vida perfecta, pero foi bastante idílica. No colexio tiña moitos amigos e amigas, dos cales aínda conservo a un bo número, e na casa aínda que a miña educación era severa (respecto a modais e demais) e que incluía castigos físicos (e non me supón nada recoñecer que pasáronse máis de unha vez), a miña percepción era que a situación era boa. Cando chegou ese verán, e en pleno apoxeo hormonal, un día miña nai dixo que ía uns días á Illa da Arousa, de onde é natal toda a miña familia. No momento foi raro, non me cuadraba que miña nai se fora da casa aínda que foran uns días. Isto débese a que eu teño Diabetes Mellitus tipo 1 dende os 2 anos, e isto provocou que miña nai estivese pendente de min todos os días, como se fora unha enfermeira. Avanzou o verán e cando quise dar-me de conta este había rematado e miña nai non estaba aínda na casa. No período vacacional leveino ben porque pasaba os días na rúa cos meus amigos e pendente de outras cousas, pero cando comezou o curso todo cambiou. A situación na miña casa ficou en insostíbel, eu non entendía porque a miña nai non estaba con nós e non recibía respostas por ningún lado, de feito non tiña practicamente comunicación nin con ela. Dende ese punto, todo foi unha caída libre. O meu pai adoptou un papel que non coñecía, que igual levaba aí moitos anos, pero que grazas os esforzos da miña nai eu non vira. O seu papel limitouse a descargar toda a súa frustración con nós mediante berros, enfados, ... Isto fixo que a miña casa se volviera un inferno, e eu non atopaba ningún refuxio dentro. O meu irmán fora ese ano a estudar a Santiago, e a miña irmá pasou todo ese proceso interiorizando, facendo como senón ocurría, cousa que eu era incapaz e fíxome moito dano. Ademais, a única vez que me saíu abrirme respecto o tema non elixín ben a quen contarlle a situación, e chegaronme a dicir cousas como “a túa nai non está na casa porque non te quere”. Non culpo á persoa que o fixo, son idades complicadas e non somos conscientes da repercusión que poden ter as nosas palabras, pero pola falta de información fixo que unha parte de mín creera o que me dixo, e isto tamén fixo que me cerrara durante moitísimos anos a volver hablar dese tema con ninguén. Todo isto tivo dous efectos relacionados coa miña etapa académica. O primeiro foi que faltei a clase moitísimo, tanto que ameazáronme múltiples veces con retirarme a avaliación continua. Tal cousa viña motivada porque pola mañá quedaba a casa baleira e era como un espazo de seguridade, de paz, no que podía reflexionar, chorar e intentar, sen éxito, entender algo de todo que pasaba o meu redor. A segunda foi que polas tardes non estudaba nin facía deberes nunca (cousa sostible nos cursos anteriores porque ía a clase, pero nesa situación non), xa que necesitaba saír da casa. Isto provocou que atopase novas amizades, xa que esa situación te leva a coincidir con xente que por unhas ou por outras tampouco pode

estar na casa. Atopei amizades moi fermosas que aínda hoxe conservo, outras por desgraza non, xeralmente porque as situacións difíciles nas clases máis humildes levan ás drogas ou outras situacións, das que realmente non son culpables, pero é máis fácil botar a culpa ó individuo que facer unha crítica transformadora á sociedade e ó sistema. Son consciente de que eu non caín nese círculo vicioso de “pasotismo” e drogas polo deporte, foi a miña salvación sen lugar a dúbidas. En resumo, foi unha etapa moi complicada (e moitísimas máis cousas que omito porque podería estar falando todo o día), é difícil ter 14 anos e non querer chegar á casa pola noite, non entender nada o teu redor... Cara finais do segundo trimestre miña nai regresó a casa. A situación era estraña e eu non o entendía, pero empecei a corroborar algunhas das hipóteses que plantexara. En un trimestre indo a clase levantei casi todo o curso e levei só dúas suspensas a setembro cando ó final do segundo trimestre eran practicamente todas. Ademais, estas dúas quiteinas con facilidade en setembro. Cuarto da ESO tamén foi un paseo, aínda que quedoume a costumbre de faltar moito a clase, obviamente non como en terceiro, pero foi algo que en menor ou maior grado dependendo do curso non cambiou. Bacharelato, especialmente primeiro supuso un obstáculo para min. A miña situación de inestabilidade na casa continuou. A miña nai íase periodicamente, a relación co meu pai estaba totalmente rota e un ERE deixouno no paro con 53 anos, facendo que a situación económica da miña casa, non holgada de por sí, ficara máis complicada. A eso añaín que, lastrando as secuelas da miña situación personal, fora moi complicado para mín adaptarme aos meus novos compañeiros e docentes. En toda esta situación, atopei a primeira persoa que foi quen de darme respostas. Foi unha profesora de filosofía, que esforzouse moito en facernos ver como funciona a sociedade, os efectos da socioloxía, e infinidade de relacións intrínsecas do sistema capitalista pratriarcal. Eu, que considerábame un ilustre da vida, leveima na cara. O principio, e iso que pola miña curiosidade xa tiña contactos co marxismo e empezaba a ver o funcionamento dos medios, capitalismo e demais; non me diferenciaba moito dos que saían da clase dicindo que “está loca”, “é unha feminazi” ... Dame moita mágoa non haber aproveitado máis esas clases. Grazas a ela puíden entender que a miña casa era terriblemente machista, que a miña nai tivo (e ten porque non se pasa nunca del todo) unha depresión fortísima, nun modelo de vida case esclavista, sen remunerar nin cotizar, atada pola dependencia económica, e a influencia da sociedade respecto o “care”. Nunca lle agradecín todo o que fixo indirectamente por mín, o cal dame moita rabia. Co paso dos anos fun metamorfoseando o meu análise da realidade e do pasado, construendo só o puzzle desfeito co que me tocara lidar. Saquei bacharelato con máis pena que gloria, como pasou en case toda a miña vida educativa, xa que non

atopei interese na proposta académica do sistema. Quizas sexa por ego, pero penso que por falta de adaptación as miñas capacidades. Cando saín de bacharelato eu quería estudar filosofía, pero a situación económica da miña familia o fixo inviable. Sen motivación e sen saber moi ben por qué, decidin meterme no grao de comercio, no cal durei literalmente tres días e dixen que iso non era para mín. Como sempre que tomei unha decisión complicada ou os meus resultados no foron bos, non atopei ningún apoio na casa, mais tampouco o esperaba a verdade. Estiven 4 meses seguidos sen falar co meu pai (aínda que tampouco falabamos moito antes), e comecei a traballar de camarero. Aprendín moito da vida alí, traballando os 7 días da semana, percibindo menos nómina da que asinaba, sen cobrar as moitísimas horas extras que facía, e moitísimas máis vexacións que nin vou nomear. Todo por 600 euros ó mes. Cando comezou o novo curso académico entrei na carreira que curso actualmente (grao en Educación Primaria), e seguramente volvín a vivir unha das etapas máis plenas da miña vida. A miña situación na casa non mellorou, pero eu aprendín a vivir co meu pasado e coa destruturación tanxente ó meu ser. Atopei clases que me motivaron moitísimo, como coa docente Amada Traba por mencionar a que máis calou en mín. Con todo, a situación da pandemia volveu cambiar a miña vida exponencialmente. A falta de comprensión pola Universidade de Vigo, e a ansiedade que me provoca estar na miña casa (debido ós feitos anteriores) fanme moi difícil continuar ós estudos, pero viñendo do que veño nin tan mala parece a situación. Por último, e por facer un leve resumo de todo o anterior, recalco que apenas dixen nada de todos os condicionantes que tiven, xa que hai moitas cousas que, aínda que me gustaría, non estou preparado para compartir nun documento tan “público”. Non me considero un vilán por decilo dalgún modo por todos os meus erros ou as etapas nas que foi tildado de vago ou sentín o rechazo da miña familia e da sociedade. Tampouco me considero un heroe polo que fun capaz de sacar a diante con todo o que me tocou, xa que logo se algo aprendín é que a toma de decisións individuais e a meritocracia é unha falacia que enche moito e vale pouco. Intentando ser o máis obxectivo posíbel, cheguei aquí a pesares da situación que vivín pola socialización do meu entorno, polas expectativas que xeraron sobre mín (e noutras familias obreiras non adoita haber), xa que aínda que o meu status económico sempre foi baixo, a familia do meu pai ven de burgueses (os meus avós tiñan unha fábrica de conservas durante o franquismo). Ademais, non obvio nin para ben ou para mal as miñas capacidades innatas respecto ós estudos, o cal tamén foi un punto de inflexión respecto as miñas posibilidades.

Raquel Montero

Si tuviera que decir con una sola palabra lo que significa el Comando de Igualdad para mí, esa palabra sería FUERZA. Yo estudié en el Coia II años antes de que el Comando se creara y cuando comencé a ver todo el movimiento que estaban creando personas tan jóvenes me emocionó muchísimo y por supuesto quise formar parte de él. Emoción y fuerza es lo que siento al ver el gran trabajo que se está realizando y cómo se está realizando, esas ganas de seguir formándose y de seguir luchando y reivindicando. Es un grupo muy potente en el que todas aprendemos de todas día a día, un grupo que está creciendo y avanzando con las necesidades de esta sociedad. Estudio Educación Social y para mí, personalmente, el Comando de Igualdad, es una forma de hacer Educación Social, es una manera de, como ya dije, reivindicar, de apoyar, de acompañar, de hablar de un tema tan importante y necesario como es el feminismo, pero sobre todo de hacer el feminismo. Por que el Comando forma a personas y se forma él, pero es mucho más que eso, yo lo veo como una red de apoyo. Gracias Comando de Igualdad, porque cada una de vosotras me dais una pizca de esperanza, me dais esa fuerza que muchas veces se necesita para seguir luchando ante un sistema tan injusto.

Santiago González Rodríguez

Coa creación do Comando Igualdade non só tiven a posibilidade de formarme en igualdade, se non que tamén puideron mellorar a miña vida. Grazas a el aprendín a ser unha mellor persoa, a deconstruírme para volver a formar un ser, feminista, que vive e disfruta da súa sexualidade como lle peto, sempre dende o respecto e a igualdade.

A formación que recibín é xa unha unha parte máis de min, e a posibilidade de compartir eses coñecementos cos meus iguais (compañeirxs do noso insti e de outros), non supón unicamente acadar que estxs adquiren certa formación en igualdade, tamén posibilita practicar a forma de falar cara o público, que non é tarefa doada a certas idades.

O feito de ser un home no Comando Igualdade, puido supor nos comezos ter que aturar comentarios propios dunha sociedade machista como na que vivimos, pero o compañeirismo e o bo ambiente que se respira no Comando fai que un esté disposto a soportar todo iso, convencido de estar a facer o que debe.

En canto a decidir a miña orientación profesional, o Comando tamén influíu para decidirme a estudar Educación Social, profesión que aproveito para reivindicar e

para reclamar unha OPE xusta, e dende a que espero poder formar en igualdade a máis persoas.

No Comando tamén aprendín a desfrutar da miña sexualidade sen límites, ou quizais unicamente cos límites que cada relación establece. A quen esté lendo isto, decirlle que as relacións son libres, respetuosas e seguras, ou non son.

Para finalizar, gustaría de agradecer a Chis todo o que fixo por min (e por nós). Por crear un proxecto innovador dende as aulas, por ensinarme filosofía coas gafas de xénero postas, e sobre todo, por facer mellor a miña vida. Grazas.

Sara Faro

Atopar na vivencia individual as resonancias dunha historia compartida por todas, un mesmo relato onde paulatinamente, vas desposuíndote da culpa para vestírte coa rabia. Transformar a rabia en loita coma estratexia política.

Darse o pracer de repensarse, de deixar que outras voces te atravesen o corpo e o discurso todas as veces que sexan necesarias, sen xulga, sen culpa; practicar a auto-crítica no refuxio das compañeiras. Coincidir, espazo-temporalmente, con persoas que se atopan en diferentes puntos do camiño neste desandar o aprendido que supón o feminismo; reaprender xuntas, sempre.

E aí, nese espazo de intersección, nesa toma de consciencia colectiva interxeneracional, nese acto aparentemente insignificante, prender a revolución.

Iso foi e é o comando para min.

Persoas que colaboran co Comando Igualdade

Lola Varela

LONGA VIDA AO COMANDO IGUALDADE

Coñecin ao Comando Igualdade “en vivo e en directo” hai agora algo máis dun ano, nunha reunión á que me invitaron no MARCO de Vigo, recién chegada de seis intensos anos como docente en Marrocos, e quedei abraida pola madurez das mozas e mozos polo dominio dos temas e pola valentía que amosan diante da sociedade e das súas familias. Sabía da súa existencia e seguía as súas actividades desde o seu comezo no ano 2010 pola miña fonda relación coa súa creadora Chis Oliveira, un símbolo da coeducación e da educación sexual para adolescentes en Galicia.

Ao longo dos anos e de miles de actividades realizadas polo Comando no IES

Alexandre Bóveda de Vigo e noutros centros de Galicia, moitas premiadas, como o emocionante Proxecto Bata, foron aparecendo persoas coeducadoras, alumnado, profesorado e familias que viron na Educación para a igualdade de mulleres e homes un futuro esperanzador para mellorar as súas relacións amorosas en liberdade e poder gozar dunha vida sexual pracenteira e sen condenas.

Nestes dez anos vin como medraba o Comando, que cada vez tiña máis adolescentes e xoves transmitindo a mensaxe da igualdade, vin como remataban os seus estudos no instituto e seguían colaborando desde outras posicións enriquecidas polo paso do tempo e pola súa formación, é o caso de Priscila Tamara Retamozo, hoxe unha das guías e mestras do Comando xunto a Chis Oliveira e a Ana Álvarez.

Son un verdadeiro exemplo a seguir en todos os centros de ensino. Que mellor que aprender entre iguais; Fora de intervencións puntuais do alumnado que se realizan nalgúns centros o Comando é algo que permanece co paso dos anos e dos curso, a proba son estes dez maravillosos anos dos que xa vemos os froitos dentro e fora do IES Alexandre Bóveda, nas familias, nas facultades nos lugares de traballo, nos colectivos feministas existentes ou nos creados por membros do Comando como é o caso de Klandestinas.

Longa vida ao Comando Igualdade.

Luisa Abad

Fermo parte do Comando dende hai catro anos que cheguei a vivir a Vigo. Comparto chat de whatsapp e son acompañante nas sesións de cine comentado dos días 8 ás 8.

Ver actuar ao Comando é unha marabilla que se vai preparando dende que se monta no autobús. Vívese con alegría, con ganas de cambiar o mundo. Teñen unha forza que contaxia.. É a forza da razón, de que están a facer algo imprescindible. Cantan, rin, intercambian discurso e definicións... Chegan aos centros e se preparan: observan o lugar, empatizan coas criaturas que van escoitar as súas explicacións. Captan a atención dende o primeiro momento. Ves as caras das rapazas e rapaces absorbendo as súas palabras, que son palabras que sandan para algunha nena ou neno que sente que chegou o momento de explicar diante das persoas que escoitan cal é o seu problema, confesar os seus temores e inquietudes: dende que é abusada ata que quere saír do armario. Crean un clima de seguridade no que as criaturas preguntan e falan con sinceridade. Hai un antes e un despois da actuación do Comando nun centro.

Viaxeí co Comando nun par de ocasións e sentínme contaxiada polo seu “bo rollo”, polo seu entusiasmo. E tamén tiven a oportunidade de estar en varias sesións

preparatorias, así como de impartirlles docencia nunha ocasión. O tema que escolle-ron para formarse foi o das masculinidades igualitarias. Falei sobre quince minutos do tema e despois fomos comentando, facendo preguntas, achegando recursos de vídeos e libros para afondar. Para min é un pracer traballar con mozas e mozos tan cualificadas, con tantas ganas de aprender e ensinar sobre a igualdade.

Mariló

O COMANDO DE IGUALDADE NO CARLOS CASARES

No curso 2017-18, cando fixemos ensino reglado do que levabamos facendo desde sempre: coeducar na igualdade, non tivemos ninguna dúbida de a quen desexaria-
mos chamar e quen era para nós referente en abrir camiño: O comando de Igualdade.

Viñeron rapaces e rapazas nos que se reflexaba o noso alumnado, que tiñan as mesmas inquietudes, alegrías e angustias e que buscaban afirmarse e formarse para unha sociedade máis xusta para elas e menos opresiva para eles.

Houbo preguntas e respostas, comentarios e emocións... aprendemos da xente que nos tiña algo que dicir, é o máis importante: a adolescencia falou coa súa voz e o seu sentimento. Unha experiencia inesquecible.

Sara Vierna Fernández

Recuerdo llegar con ilusión a Vigo ese día, iba a encontrarme con Chis y a cono-
cer por fin a algunas chicas/os del comando y eso me parecía emocionante. Sólo de
pensar en haber podido participar, cuando yo estaba en el instituto en algún grupo
feminista con la proyección del comando, me ilusionaba. La sesión que yo presencié
se desarrolló en el Museo MARCO de Vigo, en una sala que me parecía maravillosa:
pufs por el suelo, cojines, sofás. Un lugar que daba pie al encuentro, a los vínculos,
un espacio que acogía y que permitía al mismo tiempo exponer nuevos proyectos y
acciones del Comando. Para ponernos en situación era hacia mediados de septiem-
bre del 2017, aún hacía calor y la primera cosa que me sorprendió fue el número de
asistentes. Me parecía un reto reunir a algún/a adolescente cuando ni siquiera había
empezado el instituto. Ese día creo que eran unxs nueve chicxs. Además estaba Ana
una de las profesoras que empezaba a liderar el comando desde el instituto, junto
con Chis. También asistió una profesora de otro instituto de Vigo que quería apren-
der de la experiencia del Comando ya que ella ese mismo año comenzaba a impar-
tir la asignatura de igualdad de género y el Comando le parecía referente. Otra de
las personas que estaba aquel día era Uqui Permy, diseñadora gráfica feminista

e impulsora de la campaña En negro contra las violencias machistas. Uqui quería conocer en persona al grupo porque, aunque ellas y ellos no lo sabían, acabarían inmersos en su proyecto con la complicidad de Chis, sería un corto-experimento que se proyectaría en todos los cines de Galicia. Mi interés por ir a Vigo a conocer al Comando era simplemente porque me fascinaba el proyecto y lo quería tener cerca, aprender y apoyar en lo que pudiese. Además en aquel momento se planteaba un plan de formación en género para todo el alumnado que no había recibido formación en igualdad porque venían de otros institutos, del que formaba parte. En este sentido en las conversaciones previas con Chis, le comenté lo interesante que sería hacer un fin de semana con un retiro formativo sobre “género y empoderamiento juvenil” para el Comando, algo que comentamos y que les resultó muy atractivo. Este pequeño “sueño” al final no pudo desarrollarse por la falta de fondos. Ese día también estaba Dudi, exalumno de Chis y trabajador en un centro de menores, que facilitaba el taller aquella tarde “Comunicación y marca”. En total seríamos unas quince personas de diferentes ámbitos pero con un interés común en nutrirnos de los aprendizajes que generaba el Comando. En la sesión formativa que impartía Dudi explicó algunas estrategias de comunicación y ofreció herramientas para la creación de un logo. Estas dos líneas de trabajo me parecían imprescindibles para la sostenibilidad del Comando. Hacía falta un logo, una seña de identidad a la que acogerse, el comando empezaba a tener popularidad pública y era necesario que tanto quienes formaban parte de esta iniciativa como quienes estuviesen fuera, pudiesen reconocerlo y reconocerse en él. Dudi lanzó algunas propuestas ese día y se abrió el proceso a la participación de las personas del Comando para diseñar el logo. Además Dudi ofreció algunas claves sobre comunicación algo que sería vital para que el Comando pudiese seguir creciendo más allá del Coia 2. Me volví a Coruña llena de motivación y con mucha esperanza: ver a chicas y chicos tan jóvenes con ese nivel de organización luchando por la igualdad me parecía casi un espejismo. Entendí también que el Comando además de un movimiento juvenil feminista era un espacio de crecimiento, apoyo y vínculos, tanto para el alumnado como para aquellas personas adultas que lo acompañábamos.

Ana Álvarez

Nunca fui una buena repostera pero aquel domingo me vine arriba y decidí hacer una tarta de hojaldre y frutas para acompañar una merienda muy especial en mi casa. Nos reuníamos Chis y yo con un grupo de alumnas y alumnos para preparar la invitación que nos hacía un congreso de educación que se iba a celebrar en Santiago

de Compostela. Teníamos que contar porque el Proyecto Bata, proyecto educativo que un grupo de profes liderados por Chis desarrollamos en el IES Alexandre Bóveda para conmemorar el 8 de marzo, fue premiado con el Premio Irene 2009. Y así empezó todo para mi: quien mejor que el alumnado que participó en las distintas acciones para contar lo que supuso para ellas y ellos. Chis supo entender la potencia de estas jóvenes para contar el proyecto, pero también el poder transformador para ellas mismas del espacio de cuidado que el futuro Comando Igualdade estaba construyendo para tod@s nosotr@s. Aquel domingo charlamos, compartimos, nos formamos y comimos la tarta; yo no mejoré como repostera pero el camino que iniciamos me ha endulcado la vida desde entonces.

David Moon Cresta

Eu non fun testemuña directa do nacemento do comando pero creo que si asistín ao camiñar dos seus primeiros pasos. Foi durante os anos que impartín clase no IES Alexandre Bóveda. A experiencia semellaba prometedora, formativa e albiscabase un intenso compromiso na rapazada participante. Ao remate dun daqueles cursos que permanecín naquel instituto fun convidado xunto coa miña parella e fillas a unha xuntanza do Comando celebrada no Museo Marco de Vigo na que se impartía unha formación que dirixiron Priscila e Marta. O Comando tiña pinta de non ser só unha experiencia escolar: aquilo trascendera os muros do instituto e o calendario lectivo. Igualmente, naquela reunión, o afondamento e calado nas cuestións que se tocaban; o soporte teórico, os coñecementos históricos aos que no decurso daquela sesión se facían referencia, ía deixando claro que a experiencia do Comando era cousa seria. Lembro incluso a charla post-xuntanza na que (xa sentadas/os nunha terraza próxima ao museo) Priscila empregou un símil sobre como unha persoa asume o seu machismo e como asimila unha enfermidade de pronóstico fatal. Na súa comparación aludía ás semellantes fases polas que ambos “pacientes” pasan: negación, enfado/frustración, e ulterior tratamento no caso de querer ponerlle remedio. Como anécdota persoal direi que deste símil xurdiu unha canción do repertorio de Moon Cresta titulada “That kind of man”... Finalmente acabei abandoando o instituto no que xurdiu o Comando; sen embargo, o contacto coas súas impulsoras continuou e moveume a organizar unha intervención das súas/seus integrantes no meu novo destino, o IES Beade. O reencontro con aquelas/es alumnas/os resultou do máis sorprendente. A charla que ofreceron á rapazada coetánea que tiñan enfronte tiña a solidez dunha peza ensaiada nota por nota e, á vez, a frescura dunha jam session de avezadas/os músicas/os expertos en improvisación. A axilidade, o ritmo das

intervencións, o tratamento dos temas dende a óptica do interese dun adolescente, a solidez argumental, fíxome ver ao Comando con novos ollos e novos oídos. Para min ben podería terse convertido nunca sorte de “consagración do Comando”.

Pilar Vázquez Fouce

Neste encontro do Comando de Igualdade, que tivo lugar no espazo de MARCO, o mais importante que alí aconteceu foi o que o chamaremos caso X. Esta moza fixo da súa historia o centro de atención por mor da dificultade e escasa posta en común da expresión de sentimentos no caso de maltrato de parella. A persoa X ten a valentía de verbalizar públicamente e por primeira vez na súa vida, o desenrolo da relación de parella con evidentes características de maltrato psicolóxico e tamén físico durante anos, situación que é quen de afrontar o chegar a ser consciente do que estaba vivindo. Neste encontro, X expón aberta e públicamente todo o proceso desta relación de parella demostrando forza e decisión despois de gran ambivalencia, debilidade e dúbidas. Sabemos que se trata dun camiño con morea de atrancos: presenza de sentimentos ambivalentes, dúbidas e contradicións afectivas, medo e imposibilidade para pedir axuda e por enriba sabendo que estes factores actúan paralizándo e atrancando a fuxida.

Se o máis importante foi a liberación emocional de X neste íntimo e profundo encontro, non podemos esquencer a parte positiva para tod@s @s presentes:

Ser testigo dun proceso positivo é un incentivo para outras posibles vítimas.

Participar de experiencias de intercambios persoais facilita a aprendizaxe para interactuar con outr@s.

Podemos afirmar que o respecto, empatía e acollemento foi o manto que brillou nesta posta en común deste delicado acontecer.

Rúa Ferrería, 25 baixo 36202 Vigo Pontevedra catroventos@catroventos.gal www.catroventos.gal